

Nr 2

Utlåtande i anledning av väckta motioner om stöd till den estniska folkgruppen i vårt land.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 462 av herr *Per-Olof Hanson* och II: 559 av herr *Björkman* föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t snarast måtte tillsätta en utredning med uppdrag att framlägga förslag på skolans och övriga kulturella områden i syfte att stödja den estniska befolkningsgruppen i vårt land i dess strävan att hålla det egna modersmålet levande och att i övrigt bevara och vidareutveckla det estniska kulturarvet.

I motionerna framhålles bl. a. att den estniska befolkningsgruppen intar en särställning bland folkminoriteterna i vårt land. Esterna har inte frivilligt emigrerat från sitt hemland utan tvingats fly av politiska skäl. Deras antal i Sverige är i jämförelse med andra flyktingsgruppers mycket stort, varför det finns anledning att upptaga deras speciella problem till särskild behandling.

Motionärerna påpekar vidare att esterna väl har smultit in i det svenska samhället och att mer än 90 procent av dem numera är svenska medborgare. Trots detta är det naturligt, att de söker bevara och odla den estniska kulturen och framför allt slår vakt om sitt hemlands språk. Flertalet föräldrar saknar kvalifikationer att undervisa sina barn i modersmålet. Det förekommer på sina håll att barn inte utan tolk kan tala med sina far- eller morföräldrar.

Om den unga generationen på grund av språksvårigheter skulle förlora kontakten med den estniska kulturen, skulle denna småningom upphöra. Försvinnandet av en nations kultur är en förlust för mänskligheten. Därför anser motionärerna det viktigt att vårt land erbjuder den estniska kulturen möjlighet till fortsatt existens. Ett starkt behov av skolutbildning i bl. a. det estniska modersmålet föreligger. Skolor för ester är nu organiserade i Stockholm och Göteborg, men underlag för folkskolor med undervisning på estniska språket finnes på ytterligare ett antal platser.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 462.

Utskottet

Enahanda motioner som de nu föreliggande har behandlats av utskottet vid såväl 1961 som 1962 års riksdagar (utlåtandena nr 21/1961 och nr 49/1962). Det senare utlåtandet avgavs den 30 oktober 1962.

I dessa utlåtanden gav utskottet uttryck bl. a. åt uppfattningen att flyktingar i Sverige som ville bevara sitt hemlands språk och kultur borde ges rimliga möjligheter härtill. Den inre sammanhållning esterna i Sverige visat och den förmåga de ådagalagt till insatser i svenskt samhälls- och kulturliv väckte respekt och borde självfallet mötas med förstående intresse.

Utskottet framhöll emellertid i likhet med vad skolöverstyrelsen anfört i yttrande över motionerna bl. a. vikten av att iakttaga jämnhet och likformighet i behandlingen av de skilda flyktinggrupperna.

Vad beträffar frågan om särskild skolutbildning för esterna fann utskottet på anförda skäl de nu tillämpade riktlinjerna för prövning av sådana spörsmål riktiga och ändamålsenliga för de avvägningar mellan olika intressen som härvid vore ofrånkomliga och bedömde såsom osannolikt att en utredning skulle kunna medföra ökade möjligheter att tillmötesgå önskemål från esternas sida. Utskottet hänvisade vidare till ett av riksdagen godkänt uttalande vid 1962 års riksdag av det då tillsatta särskilda utskottet för vissa skolfrågor. Sistnämnda utskott hade till behandling motioner angående inrättande av ett högstadium vid den estniska skolan i Stockholm och avstyrkte motionerna men framhöll att esterna genom samarbete med andra skolor hade möjlighet att skapa bättre förutsättningar vid en förnyad prövning av yrkanden om statsbidrag.

Vad gäller bildningsarbetet i övrigt anförde utskottet bl. a. att esterna ägde samma rättigheter som andra svenska medborgare att komma i åtnjutande av stöd i bildningsarbetet och hänvisade till pågående utredning, som kunde förväntas medföra ökade möjligheter härutinnan för alla grupper. En proposition angående ökat stöd till föreläsnings- och studiecirkelverksamhet m. m. (nr 36) har framlagts för 1963 års riksdag men ännu icke behandlats. Frågor rörande ungdomsverksamheten har nyligen överlämnats till särskilda sakkunniga för ytterligare utredning.

Beträffande de frågor som äger samband med esternas behov av lärare och präster erinrade utskottet om att antalet ester som avlagt akademisk examen eller bedriver akademiska studier är mycket stort i förhållande till hela antalet ester i Sverige. De rekryteringssvårigheter av personell eller ekonomisk art som kan föreligga i fråga om lärare och präster borde behandlas i sammanhang med motsvarande spörsmål för landet i dess helhet. Utskottet fann alltså icke skäl för en särskild utredning för esternas del i dessa hänseenden.

Utskottet får i övrigt hänvisa till sina ovannämnda utlåtanden nr 21/1961 och nr 49/1962.

Det av motionärerna framförda förslaget har prövats och avvisats av såväl 1961 som 1962 års riksdagar. Ärendet har senast behandlats i riksdagen för så kort tid sedan som i november 1962. Motionärerna har icke åberopat någon ny omständighet till stöd för förslaget och utskottet har icke kunnat

finna skäl för ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida. Utskottet får därför hemställa,

att de likalydande motionerna I: 462 och II: 559 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1963

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson*, Möller, Widén*, Schött*, Sörlin, Hedström, Eric Gustaf Peterson, Enarsson, Hellebladh och Lars Larsson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Skoglösa, Hamrin i Jönköping*, Dickson, fru Jäderberg, herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Carlsson i Huskvarna, Lundmark, Björkänge* och Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Widén, Schött, Eric Gustaf Peterson, Enarsson, Hamrin* i Jönköping, *Dickson, Carlsson* i Huskvarna och *Edlund*, vilka ansett att utskottet bort anföra och hemställa följande:

I de förevarande motionerna har yrkats att särskild utredning måtte tillsättas med uppdrag att framlägga förslag på skolans och övriga kulturella områden i syfte att stödja den estniska befolkningsgruppen i vårt land i dess strävan att hålla det egna modersmålet levande och att i övrigt bevara och vidareutveckla det estniska kulturarvet.

Allmän enighet torde råda om uppfattningen — vilken utskottet i tidigare sammanhang givit uttryck åt — att flyktingar i Sverige, som vill bevara sitt hemlands språk och kultur, bör beredas rimliga möjligheter härtill. Denna inställning bör således vara vägledande för den svenska flyktingpolitiken i allmänhet och således avse alla flyktinggrupper.

Den estniska befolkningsgruppen i vårt land intar en särställning främst genom sitt relativt stora antal. Den har visat en inre sammanhållning med stark ambition att bevara sitt estniska kulturarv. Detta förhållande jämte den förmåga esterna ådagalagt till insatser i svenskt samhälls- och kulturliv har, såsom utskottet också tidigare framhållit, väckt respekt och bör mötas med förstående intresse.

I viss mån utgår för närvarande statligt ekonomiskt stöd till estniska skolor i Sverige. Det gäller en estnisk folkskola i Stockholm och ett enskilt gymnasium i Stockholm. De insatser som således för närvarande göres från statens sida framstår som mycket ringa. Då frågan tidigare behandlats har framförts, bl. a. från skolöverstyrelsens sida, att ökat stöd borde kunna komma i fråga inom ramen för stödet till bildningsverksamheten. Denna möjlighet har emellertid inte ens prövats av den senaste utredningen på området och några förslag i här angivna syfte har heller inte upptagits i den nyligen avlämnade propositionen.

Men även andra vägar än genom bildningsverksamheten bör kunna komma i fråga. Som motionärerna särskilt understrukit bör intresset främst inriktas på möjligheterna för den estniska folkgruppen att hålla sitt eget språk levande. Det utgör naturligt en grundläggande förutsättning för de reella möjligheterna att hålla den estniska kulturtraditionen i övrigt levande.

Utskottet delar således motionärernas uppfattning att en allsidig utredning bör komma till stånd rörande esternas kulturproblem. Utskottet förutsätter att representanter för den estniska befolkningsgruppen får delta i en sådan utredning och att kontakt tages med »Esternas representation i Sverige».

Utskottet hemställer således,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 462 och II: 559 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t snarast måtte tillsätta en utredning med uppdrag att framlägga förslag på skolans och övriga kulturella områden i syfte att stödja den estniska befolkningsgruppen i vårt land i dess strävan att hålla det egna modersmålet levande och att i övrigt bevara och vidareutveckla det estniska kulturarvet.